

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Затверджено
Вченою радою
Запорізького національного університету
протокол № 3 від 28 вересня 2021 р.
Голова вченої ради, ректор

М. О. Фролов

ШЕКСПІРІВСЬКИЙ ДИСКУРС І ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ
СУЧАСНОСТІ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії

Укладач:

Торкут Н. М. професор кафедри німецької філології, перекладу і світової літератури, доктор філологічних наук, професор

Погоджено:

Проректор з наукової роботи

Проректор з науково-педагогічної роботи

Зав. відділу аспірантури і докторантури

Г. М. Васильчук

Ю. О. Каганов

О. П. Єфіменкова

Запоріжжя 2021

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна, вечірня, заочна форми навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва)	вибіркова	
		Цикл професійної підготовки	
Змістових модулів – 6	Спеціальність 035 Філологія (шифр і назва)	Рік підготовки: 2-й	
Загальна кількість годин – 120		Лекції 32 год.	
Освітньо-наукова програма <u>Філологія</u> (вписати назви усіх програм)		Практичні - год.	
Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії)		Самостійна робота 88 год.	
		Вид підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу полягає в тому, щоб сформувати у аспірантів уявлення про те, як твори Вільяма Шекспіра і їх сучасні культурні репрезентації можуть використовуватися для подолання розривів і асиметричних форм комунікації з представниками інших культур та здатні сприяти пошуку конструктивних стратегій мінімізації негативних наслідків, спричинених викликами глобалізації, геополітичними кризами (зокрема, військовою агресією РФ на Сході України та анексією Криму) та характерним для постсучасності станом екзистенційної непевності.

Актуалізуючи знання і розвиваючи навички компаративного аналізу, набуті під час вивчення літературознавчих дисциплін в магістратурі, цей курс демонструє аксіологічний потенціал і епістемологічну продуктивність шекспірівського дискурсу, поглиблює розуміння складних соціокультурних процесів та індивідуальних кризових ситуацій через інтердисциплінарну

інтерпретацію творів англійського драматурга як універсальної культурної константи глобалізованого світу.

Вивчення шекспірівського дискурсу крізь призму глобальних викликів сучасності відкриває широкі перспективи перепрочитання класики в контексті діалогу глобального і локального, центру і периферії, що в свою чергу підживлює антропокреативний потенціал науки про мистецтво слова і дає можливість майбутнім науковцям-філологам відчувати власну здатність впливати на суспільні процеси, підвищує їхню адаптивність та емоційний інтелект. Все це вкрай важливе для подальшої професійної самореалізації аспірантів сфері науково-інноваційної діяльності та освіти, а такі якості як критичне мислення, загальнокультурна ерудиція, системність світобачення і уміння аналізувати складні/ приховані зв'язки реальності з соціальними, політичними, економічними факторами та персоналістичними запитами індивідуумів вкрай необхідні для успішного виконання власного дослідницького проєкту (написання дисертації) та затребувані сучасним українським суспільством.

Інтерактивний формат курсу націлений на створення сприятливого комунікативного середовища, в якому оптимальним чином здійснюватиметься підготовка аспірантів до участі в наукових дискусіях.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Шекспірівський дискурс і глобальні виклики сучасності» є:

- ◆ актуалізувати знання студентів про творчість Вільяма Шекспіра, набуті в процесі вивчення курсу «Історія зарубіжної літератури Середніх віків та Відродження» та через долучення до здобутків новітнього шекспірознавства продемонструвати аксіологічний потенціал і епістемологічну продуктивність творів англійського драматурга як універсальної культурної константи глобалізованого світу.
- ◆ дати системне уявлення про шекспірівський дискурс як гетерогенний поліморфний рецептивний феномен, визначити його статус та специфіку кореляції з науковою парадигмою літературної компаративістики й історії літератури, а також глобальними викликами сучасності;
- ◆ поглибити розуміння складних соціокультурних процесів та індивідуальних кризових ситуацій через інтердисциплінарну інтерпретацію Шекспірівських творів та породжуваного ними дискурсу;
- ◆ розвивати навички аналізу політичної проблематики і дискурсу влади у історичних хроніках і римських п'єсах Шекспіра та формувати здатність до критичного осмислення їх аксіологічної продуктивності в умовах глобалізації;
- ◆ виробляти здатність розкодувати актуальні імпліцитні смисли в текстах Шекспіра та виховувати расову, гендерну і релігійну толерантність через долучення до мистецької складової шекспірівського дискурсу.

- ◆ поглибити розуміння кореляції смислового діапазону Шекспірівського дискурсу з екзистенційними викликами сучасності (війна, епідемія, екологічні та психологічні катастрофи, дегуманізація та ін.)
- ◆ сформувати навички самостійно здійснювати інтердисциплінарну інтерпретацію шекспірівського дискурсу в контексті аналізу поточної онтологічної ситуації та індивідуальних екзистенційних колізій з метою зміцнення резистентності щодо катастрофізму і підвищення адаптивності;
- ◆ розвивати уміння розпізнавати шекспірівську інтертекстуальність у сучасному комунікативному просторі (художніх творах, театральному і кіномистецтві, музиці, живописі, журналістиці, політичній та ідеологічній сфері та ін.), виявляти і адекватно оцінювати її епістемологічну продуктивність (аккультурація, симулякризація, маніпулятивні стратегії, перепрочитання і зміщення смислових акцентів та ін.)
- ◆ стимулювати інтерес до використання набутих в процесі вивчення курсу знань і аналітичних навичок у власній дослідницькій діяльності (написання дисертацій, індивідуальних проектів на Всеукраїнський шекспірівський конкурс ім. Віталія Кейса, участь у Всеукраїнських і міжнародних шекспіроцентричних заходах і акціях).
- ◆ Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні досягти таких програмних **компетентностей і програмних результатів навчання:**

Перелік компетентностей	
ЗК 3	Здатність до формування системного наукового світогляду та загального культурного кругозору.
ЗК 4	Здатність до критичного мислення.
ЗК 13	Здатність до міжособистісної взаємодії та комунікації; володіння технікою публічних виступів, риторики та аргументації.
ЗК 15	Здатність до особистісного та професійного розвитку
СК 2	Здатність до засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за спеціальністю 035 Філологія, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.
СК 3	Здатність до оволодіння методологією та методами наукових досліджень у галузі гуманітарних наук.
СК4	Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.
СК 5	Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

СК 6	Здатність планувати та організовувати філологічні дослідження, формулювати дослідницькі гіпотези та визначати способи їх перевірки.
СК 9	Здатність формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство), робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.
СК 11	Здатність рецензувати різноманітні наукові роботи та популяризувати наукові знання з філології.
СК 12	Здатність до розуміння основних історичних етапів та літературних особливостей вітчизняного та зарубіжного літературознавства.
Програмні результати навчання	
ПРН 6	Використовувати методи і способи ефективної комунікації та міжособистісної взаємодії в академічному середовищі
ПРН 7	Оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності; здійснювати абстрактний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей; демонструвати відданість їх розвитку у передових контекстах професійної та наукової діяльності
ПРН 19	Розуміти та застосовувати методологію, методи та термінологічний апарат наукового дослідження у галузі гуманітарні науки.
ПРН 20	Вміти виокремлювати та інтерпретувати дані, необхідні для філологічного дослідження, висувати нові наукові ідеї.
ПРН 21	Визначати основний зміст філологічних явищ, що складають теоретико-методологічну основу наукових філологічних досліджень та аналізувати концептуальні підходи, на яких ґрунтуватиметься власне наукове філологічне дослідження, розглядати історичні тенденції становлення і розвитку філологічної науки в Україні та світі.
ПРН 23	Знати основні історико-літературні події вітчизняного та світового літературного процесу.
ПРН 26	Рецензувати публікації (наукові статті, монографії, підручники, посібники тощо) та презентації (виступи на конференціях, наукових семінарах тощо фахових заходах), а також брати участь у міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою власну позицію та розширюючи межі використання науково-філологічного знання.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 .Шекспірівський дискурс і сучасність: форми взаємодії, специфіка діалогу.

Тема 1. Шекспір і глобалізація: траєкторії культурної взаємодії.

Загальна характеристика сучасних наукових уявлень про глобальні виклики та місце Вільяма Шекспіра в постіндустріальному світі. Концепція Гарольда Блума (Шекспір як центр Західного канону), її обґрунтування та полеміка навколо неї. Основні шляхи глобалізації Шекспіра : діахронічний аспект (роль мандрівних труп, апропріація для власних цілей, переклади: доместикація і форенізація, поп-культура, інтернет, комп'ютерні ігри. Бальц Енглер про форми присутності Шекспіра в світовій культурі (театр, читання, цитування) та розвиток цієї концепції (інтермедіальні проєкції, цифрові мережі).

Тема 2. Шекспірівський дискурс в контексті типології дискурсів

Поняття шекспірівського дискурсу, його категоріальний статус (літературний авторський дискурс) та атрибутивні ознаки (комунікативність, процесуальність, соціальність, хронотопічність, інтертекстуальність, ідеологічність). Шекспір як засновник дискурсивності (концепція Юрія Черняка). Шекспір і світова літературна класика (характер впливу, апологети і хейтери). Національні модифікації шекспірівського дискурсу. Специфіка та етапи структурування українського шекспірівського дискурсу (колоніальний, радянський, новітній). Переклади Шекспіра як чинник культуротворення та самоідентифікації націй. Українська перекладна шекспіріана: ключові постаті та їхні здобутки. Космополітичний Шекспір і локальні Шекспіри.

Тема 3. Шекспір у комунікативному просторі глобалізованого світу.

Великий Бард і популярна культура (від бардоманії до десакралізації; реклама, стрітарт, інтернет-меми та ін.). Ім'я Шекспіра у комунікативному просторі сучасності: мас-медіа, політичний дискурс, топоніміка, освітньо-наукова та туристична сфери. Шекспірівські фестивалі: історія і сучасність. Шекспірівська періодика (типологія, едиційні вимоги провідних видань). Шекспірівські інституції, центри, асоціації. Семіотична продуктивність імені автора та специфіка її реалізації (символ, емблема, симулякр). Онтологізація художніх образів та літературний туризм (Стретфорд-на –Ейвоні, Лондон, Верона, Ельсінор).

Змістовий модуль 2. Пере/прочитання Вільяма Шекспіра як джерело антропокреативної енергії

Тема 4. Екзистенційні виклики і Шекспірівський канон.

Глобальні екзистенційні виклики і творчість Шекспіра: загальна постановка проблеми. Великі трагедії Шекспіра, їх аксіологічні ресурси та антропокреативний

потенціал. Специфіка актуалізації ціннісної семантики у текстах Великого Барда та їх інтермедіальних проєкціях.

Тема 5. «Гамлет» – як художня репрезентація екзистенційної кризи.

Парадокси рецепції трагедії (Куно Фішер, Тен Брік, А. Шлегель – Вольтер, В. Жуковський, Л. Толстой). Гамлетизм (сутність феномену, історія виникнення, національні моделі). Рефлексія як прояв антропоспроможності. Перекладні «Гамлети» як виклик колоніальному і тоталітарному дискурсам. Любовна колізія в «Гамлеті» та його літературних і міжсеміотичних проєкціях.

Змістовий модуль 3. Екзогенні екзистенційні виклики і Вільям Шекспір: пандемія і екологія.

Тема 6. Медичний дискурс у творчості В. Шекспіра.

Медицина і Шекспір: лінії перетину. Особливості медицини в ренесансній Англії (хто надавав медичні послуги, як і де вони навчалися; що собою являли уявлення ренесансців про анатомію людини; якими були медичні заклади і гігієна в англійських містах та селах, інфекційні хвороби в ренесансній Європі) та відлуння уявлень про неї у текстах В. Шекспіра. Епідемії чуми в житті та творчості В. Шекспіра. Чума як колізія («Ромео і Джульєтта»), як метафора та об'єкт зображення. Чума і закриття театрів. Уроки Шекспіра: від жаху до емпатії, етики, творчості.

Тема 7. Шекспірівський канон крізь призму екокритики.

Екокритика як дослідницька методологія в сучасному літературознавстві: генеза, провідні представники, засадничі принципи. Екологічна проблематика у творах Шекспіра: світ флори і фауни, ланцюг буття, гармонія людського існування («Сонети», «Буря», «Король Лір»).

Змістовий модуль 4. Політико- соціальні виклики та їхній вплив на психологію особистості крізь оптику Вільяма Шекспіра.

Тема 8. «Річард III» В. Шекспіра і політика: специфіка взаємодії.

Політична проблематика в історичних драматичних хроніках і римських п'єсах Шекспіра: специфіка взаємодії вимислу і факту. Політичні виклики: узурпація влади і тиранія («Річард III»), односібносібна влада versus демократія, диктатура і протест проти неї («Юлій Цезар»), слабкий політик , макіавелізм харизматичного лідера («Річард II»).Зворотній бік ренесансного індивідуалізму як пересторога сучасності.

Специфіка Шекспірівської візії історії (концепції Ю. Шведова, М. Барга, Б. Корнелюка). Політична пропаганда елизаветинської доби: фікціоналізація

історичної персони Ричарда III в контексті тюдорівського міфу. Поліідентичність шекспірівського Річарда Глостера: воїн, каліка, зухвалий лицемір, спокусник, актор, узурпатор влади, тиран, нерозкаяний грішник. Візуальні репрезентації образу Ричарда III: історичні портрети, акторська галерея (Девід Геррік, Е. Кін, Ч. Кін, Г. Ірвінг, Ф. Корнер, Л. Олів'є, Е. Шер, Д. Тротон, Л. Данильчук, Б. Бенюк, Б. Камбербетч).

Смислові лакуни Шекспірівської хроніки як джерело креативності проактивних реципієнтів: романтичний Ричард III як гімн сильній волі, «Ричард III» на сцені Третього Рейху, моновистава Ервіна Гааса (Театр на Таганці), сучасні українські театральні версії образу протагоніста (Лідія Данильчук, Богдан Бенюк).

Політемпоральний синтез в кіноекранізації «Річард III» Ричарда Лонкрейна : специфіка, функції, епістемологічна продуктивність. (концепція Богдана Корнелюка). Міжсеміотична де/реконструкція текстових топосів як відповідь на глобальні політичні виклики : жага влади – війна- тиранія- деградація особистості.

Тема 9. Політологічні виміри ідейно- смислового тезаурусу римської п'єси «Юлій Цезар» Шекспіра.

Римські п'єси В. Шекспіра та владний дискурс елизаветинської доби. Специфіка рецепції та де/реконструкції античного матеріалу в «Юлії Цезарі»: діалог з Плутархом, природа шекспірівських анахронізмів, рівні «римського тексту» за концепцією К. Борискіної (топонімічний, релігійно-філософський, метафізичний).

Політичний підтекст в «Юлії Цезарі» як стратегія соціальної інтеракції. Актуалізація злободенної елизаветинської проблематики у римській п'єсі: аналогії та паралелі з постатями англійського владного Олімпу (Брут – Ессекс, Цезар-Єлизавета, Кассій – Саутгемптон); концентрація повноти влади в руках монарха, змова, повстання, зрада та ін.

Доля Шекспірівського твору в умовах зміцнення тоталітарних режимів: маніпуляція міфологемами величі Риму (постановка італійського режисера Н. Тамберлані на замовлення Муссоліні, 1935) та божественності Цезаря (постановка Ю. Фелінга у гітлерівській Німеччині, 1940).

Мотиви змови, зради, політичного суперництва, помсти, загрозливих наслідків єдиновладдя та диктатури, небезпеки некерованого насильства як ідейно-смислові домінанти кінематографічних інтерпретацій Дж. Манкевича (1953), Г. Дорана (2012), С. Берджа (1970), Р. Лінклейтера (2008), Б. Сміта (2009), братів Тівіані (2012), Д. Перрі (1955).

Тема 10. Шекспірівські політики: типологія і поведінкові моделі

Історична хроніка «Річард II» (1595) в контексті політичної ситуації початку XVII століття: політизація сюжету. Генетичні джерела Шекспірового твору: «Хроніки Англії, Шотландії та Ірландії» (1587) Р. Голіншеда, поетична збірка «Дзеркало магістратів» (1559), анонімне мораліте «Вудсток» (1591-95), «Громадянська війна між династіями Ланкастерів і Йорків» (1595) С. Даніеля .

Шекспірівські «додавання» (Королева, Герцогиня Йоркська, Герцогиня Глостерська) та їхні функції. Едиційна історія (вилучення епізоду зречення Річарда II – Дія 4, Сцена 1 – з перших трьох кварто, які вийшли за часів правління Єлизавети), постановка напередодні заколоту лорда Ессекса (1601) як пропагандистська стратегія та її наслідки.

Дві моделі політичного управління: Богом даний державець – державець, якого підтримує знать і народ. Деспотичний тиран Річард II (зловживання владою, несправедливий суд та ін.) і право підданих на протест. Слабкий монарх як загроза державі, трагічні наслідки недбалого ставлення до обов'язків державця. Алегорія державець-садівник (сцена IV, 3) як політологічна епістема.

Герцог Генріх Болінгборк і проблема політичного вигнання. Харизма, макіавелізм, підступність як наріжні камені психологічного портрету Генріха IV. Політична перемога Генріха і моральний злочин заради збереження влади. Політичні наслідки узурпації престолу (війна Червоної та Білої троянд)

Художня репрезентація бінарної опозиції (емблематика, анімалістична метафорика, біблійні алюзії: Каїн – Авель, Пілат – Христос, Іуда – Христос) в Шекспірівському тексті та його перекладах. Ускладнена амбівалентність образів як стимул проактивних інтерпретацій. Новітні театральні постановки «Річарда II» (Дебора Ворнер, 1995; Тревор Нанн, 2005; Юкію Нінагава, 2016) та екранізації («Порожня корона», 2016, реж. Руперт Гулд): ключові концепти, пріоритетні аспекти.

Змістовий модуль 5. Свій- чужий-інший : досвід подолання відчуження у/ через Шекспіра.

Тема 11. Вигнання і диктат посередності у п'єсі «Коріолан»,

Сюжет про Коріолана у «Паралельних життєписах» Плутарха та його трансформація у п'єсі В. Шекспіра. Міфологізація постаті історичного Кая Марція Коріолана: зрадник чи ніцшеанська надлюдина (Діонісій Галікарнаський, Плутарх, Шекспір, Бертольд Брехт, Томас Еліот, художники, композитори, театральні і кінорежисери). Кореляція сюжету з Єлизаветинсько-яковинським контекстом (захоплення греко-римською військовою доблестю, народні бунти, спричинені голодом).

Проблемно-сміслові виміри шекспірівської версії античного сюжету : філософський (екзистенційна криза сильної особистості), соціополітичний (самодостатній лідер і народні маси), політологічний (маніпулятивні стратегії трибунів, поразка сенату, «зворотній бік» великої політики), психологічний (травма, спричинена кризою ідентичності, драма екзилу, безпідставні звинувачення у зраді як поштовх до реальної зради), гендерний (вплив матері на структуру особистості і долю героя, стосунки між Коріоланом та полководцем вольсків Авфідієм), ідеологічний (небезпека перетворення сильного лідера на диктатора), алегоричний (байка Мененія про бунт частин

тіла проти живота та розгляд казусу Коріолана крізь призму тілесності), приватно-інтимний (стосунки у сімейному трикутнику Волумнія – Кай Марцій – Вергілія) і навіть педагогічний (ціннісні уявлення і характер Малого Марція – сина Коріолана).

Влада і авторитет, автократія і демократія, політичні процеси та їх мотивація. Психологічні передумови злету і падіння Кая Марція, проблема ідентичності протагоніста: римськість «старого» зразка, маскуліність, гомоеротизм, військова честь. Політичне тіло як концептуальна метафора (байка Мененія, Дія 1, сцена 1), анімалістична тропіка.

Тема 12. Інтерпретації «Коріолана» в різних політичних контекстах

Інтерпретації «Коріолана» в різних політичних контекстах: поема Т. С. Еліота «Коріолан», 1931, провокативні постановки в Німеччині часів III Рейху, Брехтівська «переробка» шекспірової п'єси (1951-53) та її вплив на сценічну історію, вистава Каарела Ірда (Естонія, 1964). Постановка-телеверсія ЛенТВ (режисер Д. Карасик, 1969) та особливості репрезентації конфлікту герой – плебс (інтерпретація протагоніста Сергієм Юрським).

Політичні та психологічні акценти в екранізації «Коріолана», здійсненій Ральфом Файнсом (2011): вплив на неї історичної пам'яті використаних локацій, час і місце дії, підбор акторів, гендерні відносини; зміни в п'єсі Шекспіра, внесені в процесі осучаснення; візуальні ефекти, що відсилають до впізнаваних образів сучасних європейських катаклізмів.

Вистава Дмитра Богомазова (Київський театр ім. Івана Франка, 2019) як «культурний код нашого часу» (багатопверховість п'єси, мовна поліфонія, специфіка і функції сценічного простору, проблема ідентифікаційного вибору реципієнта).

Змістовий модуль 6. Расова і гендерна проблематика в творах Шекспіра та сучасні контексти

Тема 13. «Отелло» В. Шекспіра і расова проблематика

«Отелло» (1604) В. Шекспіра на тлі політичної і культурної атмосфери тогочася: ренесансні типи особистостей, імпліцитний зв'язок з міфологією (вибір Кіпру як однієї з значимих локацій, полотно Боттічеллі «Венера і Марс» як ключ до інтерпретації магістральної колізії: війна і кохання).

Специфіка трансформації сюжетного першоджерела (новела 7 з III декади збірки італійського новеліста Джіральді Чинтіо «Гекатоміті», 1565): заміна емблематично-статусних імен антропонімами, мілітарний і політичний фон (експансія Османської імперії, похід турків на Кіпр 1570 року, складні геополітичні стосунки елизаветинської Англії з іншими християнськими державами і мусульманським світом, кореляція загальних умонастроїв потенційних реципієнтів з перемогою англійців над Непереможною Армадою (1588) та англійсько-турецькими стосунками), расовий дискурс (негри, маври, туземці, проблема мови, освіти, упередженості).

Дискусії щодо природи конфлікту «Отелло»: ренесансна віра в людину versus цинічна підступність (О. Пушкін, П. Саксаганський), втрата гармонії (О. Блок), трагедія ревнощів, расова проблематика (Дж. Метьюз). Чи існувала расова упередженість в ренесансній Англії? Репліка 6-го президента США (1825-1829) Джона Квінсі Адамса (про те, що він наляканий ідеєю, щоб негр міг доторкнутися до білої жінки) як триггер дискусій щодо кольору шкіри Отелло. Темношкірі виконавці ролі Отелло (Айра Олрідж, Пол Робінсон, Віллард Вайт), фотонегативна вистава Джуда Келлі (1998) з афорамериканцями у всіх ролях, крім «білого Отелло», якого зіграв Патрік Стюарт.

Гендерна проблематика у трагедії. Дездемона versus Бранбанціо : покора, виклик, протест. Дездемона versus Отелло: чи можлива гармонія? Моделі міжгендерних стосунків (Отелло – Дездемона, Яго – Емілія, Кассіо – Б'янка). Синдром Отелло як психіатричний термін.

Тема 14. Дискурс Іншого у комедії «Венеціанський купець» та стратегії його актуалізації в міжсеміотичних проєкціях.

Трагічна доля Родріго Лопеса і єврейське питання в елизаветинській Англії. Хто він – Інший – у комедії «Венеціанський купець». Полемічність жанрової ідентифікації твору: в першій назві – «найприємніша історія», у першому Фоліо – комедія, у ХІХ ст. – трагедія, сьогодні – проблемна п'єса. Три сюжетні лінії п'єси «Венеціанський купець» В. Шекспіра (романтична любовна історія, позика під заставу фунту плоті, історія з перстнем) та їхні першоджерела (новела зі збірки «Овеча голова» Джованні Фьорентіно (1378), «Римські діяння» (ХІІІ ст.), «Декамерон» Дж. Боккаччо, «Оратор» А. Сільвейна, п'єси «Єврей», «Венеціанський єврей» Т. Деккера, «Мальтійський єврей» К. Марло (1588)).

Стосунки Антоніо-Бассаніо в світлі квір-стадіз, фройдівські ремарки на полях п'єси. Текстові пасажі з еротичним кодуванням та проблема їх відтворення у міжмовному та міжсеміотичному перекладі.

Полярність інтерпретацій образу Шейлока в контексті сценічної історії «Венеціанського купця»: видатні виконавці ролі: Чарльз Маклін, Едмунд Кін, та ін., кубістська постановка Макса Рейнгардта (1921), дебютна постановка Комісаржевського у Стретфорді (1932).

Специфіка постановки п'єси «Венеціанський купець» у Третньому Рейху. Пост-геноцидні акценти у повоєнних болгарських постановках, в новітніх інтерпретаціях, зокрема у виставі RST (2015). Видатні актори у ролі Шейлока: Дастін Хофман, Ворен Мітчел, Ентоні Шер, Генрі Гудмен, Аль Пачіно.

Фільм Майкла Редфорда (2004): роль контекстуалізації, специфіка єврея як імагообразу, Аль Пачіно і Джеремі Айронз: роль акторської гри у художній інтерпретації образів і магістрального конфлікту. Жанрова деконструкція оригіналу в контексті дискурсу Іншого.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л.	практ.	сам. роб.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Шекспірівський дискурс і сучасність: форми взаємодії, специфіка діалогу				
<i>Тема 1. Шекспір і глобалізація: траєкторії культурної взаємодії.</i>	10	2	-	8
<i>Тема 2. Шекспірівський дискурс в контексті типології дискурсів</i>	10	2	-	8
<i>Тема 3. Шекспір у комунікативному просторі глобалізованого світу.</i>	10	2	-	8
Разом за змістовим модулем 1	20	6	-	24
Змістовий модуль 2. Пере/прочитання Вільяма Шекспіра як джерело антропокреативної енергії				
<i>Тема 4. Екзистенційні виклики і Шекспірівський канон.</i>	10	2	-	8
<i>Тема 5. «Гамлет» – як художня репрезентація екзистенційної кризи.</i>	10	2	-	8
Разом за змістовим модулем 2	20	4		16
Змістовий модуль 3. Екзогенні екзистенційні виклики і Вільям Шекспір: пандемія і екологія.				
<i>Тема 6. Медичний дискурс у творчості В. Шекспіра.</i>	6	2	-	4
<i>Тема 7. Шекспірівський канон крізь призму екокритики.</i>	6	2	-	4
Разом за змістовим модулем 3	12	4	-	8
Змістовий модуль 4. Політико- соціальні виклики та їхній вплив на психологію особистості крізь оптику Вільяма Шекспіра.				
<i>Тема 8. «Ричард III» В. Шекспіра і політика: специфіка взаємодії в аспекті діахронії.</i>	10	2	-	8

Тема 9. Політологічні виміри ідейно- смислового тезаурусу римської п'єси «Юлій Цезар» Шекспіра.	10	2	-	8
Тема 10.Шекспірівські політики: типологія і поведінкові моделі	10	2		8
Разом за змістовим модулем 4	30	6	-	24
<i>Змістовий модуль 5. Свій- чужий-інший : досвід подолання відчуження у/ через Шекспіра.</i>				
Тема 11. Мотив вигнання, проблема зради і диктату посередності у п'єси «Коріолан»	6	2	-	4
Тема 12. Інтерпретації «Коріолана» в різних політичних контекстах	6	2	-	4
Разом за змістовим модулем 5	12	4	-	8
<i>Змістовий модуль 6. Расова і гендерна проблематика в творах Шекспіра та сучасні контексти</i>				
Тема 13. «Отелло» В. Шекспіра і расова та гендерна проблематика. .	8	4	-	4
Тема 14. Дискурс Іншого у комедії «Венеціанський купець» та стратегії його актуалізації в міжсеміотичних проєкціях.	8	4	-	4
Разом за змістовим модулем 6	16	8	-	8
Усього годин	120	32	-	88

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
<i>Змістовий модуль 1. Шекспірівський дискурс і сучасність: форми взаємодії, специфіка діалогу</i>		
1	Шекспір як центр Західного канону.	2
2	Шекспірівський дискурс: категоріальний статус та атрибутивні ознаки.	2
3	Великий Бард і популярна культура: від бардоманії до десакралізації;	2
	Разом за змістовим модулем 1	6

<i>Змістовий модуль 2. Пере/прочитання Вільяма Шекспіра як джерело антропокреативної енергії</i>		
4	Глобальні екзистенційні виклики і творчість Шекспіра	2
4	. «Гамлет» та його міжсеміотичні проєкції як художня репрезентація екзистенційної кризи.	2
	Разом за змістовим модулем 2	4
<i>Змістовий модуль 3. Екзогенні екзистенційні виклики і Вільям Шекспір: пандемія і екологія.</i>		
6	В. Шекспір і медицина: форми взаємодії	2
7	Шекспірівські твори в світлі екокритики	2
	Разом за змістовим модулем 3	4
<i>Змістовий модуль 4. Політико- соціальні виклики та їхній вплив на психологію особистості крізь оптику Вільяма Шекспіра.</i>		
8	Політична проблематика в історичних драматичних хроніках і римських п'єсах Шекспіра: специфіка взаємодії вимислу і факту.	2
9	Римські п'єси В.Шекспіра та владний дискурс.	2
10	Історична хроніка «Річард II»: політизація сюжету та ускладнена амбівалентність образів як стимули проактивних інтерпретацій.	2
	Разом за змістовим модулем 4	6
<i>Змістовий модуль 5. Свій- чужий-інший : досвід подолання відчуження у/ через Шекспіра.</i>		
11	Проблемно-сміслові виміри шекспірівської версії Коріоланівського сюжету та їх актуалізація в міжсеміотичних проєкціях.	2
12	«Коріолан» В.Шекспіра в різних політичних контекстах:	2
	Разом за змістовим модулем 5	4
<i>Модуль 6. Расова і гендерна проблематика в творах Шекспіра та сучасні контексти</i>		
13	«Отелло» (1604) В. Шекспіра на тлі політичної і культурної атмосфери англійського Ренесансу.	2
14	Осучаснення проблемного спектру трагедії «Отелло» В. Шекспіра в контексті гендерних і расових дискусій	2

15	Аксіологічні виміри комедії «Венеціанський купець» В. Шекспіра в світлі наукових інтерпретацій та їх театральні репрезентації.	2
16	Стратегії актуалізації в міжсеміотичних проєкціях «Венеціанського купця»: жанрова деконструкція оригіналу в контексті дискурсу Іншого	2
	Разом за змістовим модулем 6	8
	Усього годин	32

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
<i>Змістовий модуль 1. Шекспірівський дискурс і сучасність: форми взаємодії, специфіка діалогу</i>		
1	Основні шляхи глобалізації Шекспіра : діахронічний аспект.	2
2	Інтермедіальні проєкції шекспірівського канону.	4
3	Шекспір і цифрові мережі.	2
4	Шекспір як засновник дискурсивності (концепція Юрія Черняка).. Космополітичний Шекспір і локальні Шекспіри.	4
5	Специфіка та етапи структурування українського шекспірівського дискурсу	4
4	Українська перекладна шекспіріана: ключові постаті та їхні здобутки	4
6	Шекспірівські фестивалі, інституції, періодика.	2
7	Шекспірівський літературний туризм (Стретфорд-на – Ейвоні, Лондон, Верона, Ельсінор).	2
	Разом за змістовим модулем 1	24
<i>Змістовий модуль 2. Пере/прочитання Вільяма Шекспіра як джерело антропокреативної енергії</i>		
5	Великі трагедії Шекспіра, їх аксіологічні ресурси та	4

	антропокреативний потенціал.	
6	Гамлетизм (сутність феномену, історія виникнення, національні моделі).	4
7	Перекладні «Гамлети» як виклик колоніальному і тоталітарному дискурсам	8
	Разом за змістовим модулем 2	16
<i>Змістовий модуль 3. Екзогенні екзистенційні виклики і Вільям Шекспір: пандемія і екологія.</i>		
8	Особливості медицини в ренесансній Англії та відлуння уявлень про неї у текстах В.Шекспіра. .	4
9	Уроки Шекспіра в контексті пандемії: від жаху до емпатії, етики, творчості	4
10	Екокритика як дослідницька методологія в сучасному літературознавстві: генеза, провідні представники, засадничі принципи.	4
	Разом за змістовим модулем 3	12
<i>Змістовий модуль 4. Політико- соціальні виклики та їхній вплив на психологію особистості крізь оптику Вільяма Шекспіра.</i>		
11	Специфіка Шекспірівської візії історії (концепції Ю. Шведова, М. Барга, Б. Корнелюка).:	2
12	Смислові лакуни Шекспірівської хроніки як джерело креативності проактивних реципієнтів	2
13	Рівні «римського тексту» В. Шекспіра за концепцією К. Борискіної (топонімічний, релігійно-філософський, метафізичний).	2
	Новітні театральні постановки «Річарда II» В. Шекспіра (Дебора Ворнер, 1995; Тревор Нанн, 2005; Юкіо Нінагава, 2016) та екранізації («Порожня корона», 2016, реж. Руперт Гулд): ключові концепти, пріоритетні аспекти.	2
	Разом за змістовим модулем 4	8
<i>Змістовий модуль 5. Свій- чужий-інший : досвід подолання відчуження у/ через Шекспіра.</i>		
	Міфологізація постаті історичного Кая Марція Коріолана: зрадник чи ніцшеанська надлюдина (Діонісій Галікарнаський, Плутарх, Шекспір, Бертольд Брехт, Томас Еліот, художники, композитори,	2

	театральні і кінорежисери). :	
12	Психологічні передумови злету і падіння Кая Марція, проблема ідентичності протагоніста	2
13	Політичні та психологічні акценти в екранізації «Коріолана», здійсненій Ральфом Файнсом (2011)	4
	Разом за змістовим модулем 5	8
Змістовий модуль 6. Расова і гендерна проблематика в творах Шекспіра та сучасні контексти		
	Дискусії щодо природи конфлікту в трагедії «Отелло»	2
	Синдром Отелло як психіатричний термін	2
15	Єврейське питання в елизаветинській Англії і роль театру в формуванні громадської думки.	2
16	Специфіка постановки п'єси «Венеціанський купець» у Третьому Рейху. Пост-геноцидні акценти у повоєнних болгарських постановках, в новітніх інтерпретаціях, зокрема у виставі RST (2015).	2
	Разом за змістовим модулем 6	8
	Усього годин	32

7. ВИДИ КОНТРОЛЮ І СИСТЕМА НАКОПИЧЕННЯ БАЛІВ

№ змістового модуля	Вид контролю	Кіл-ть балів
---------------------	--------------	--------------

ПОТОЧНИЙ		
1	<i>Доповідь-презентація:</i> Ім'я Шекспіра у комунікативному просторі сучасності: мас-медіа, політичний дискурс, топоніміка, освітньо-наукова та туристична сфери.	10
2	<i>Аргументативне есе:</i> «Трагедія В. Шекспіра (за вибором аспіранта) в контексті теорії травми»	10
3	<i>Аргументативне есе:</i> Специфіка і функції топосу чума в творах Шекспіра. Чума і закриття театрів.	10
3	<i>Реферат:</i> Екокритика, її представники та стратегії аналізу	5

4	<i>Аналітичне есе: «Політична пропаганда єлизаветинської доби: фікціоналізація історичної персони Ричарда III в контексті тюдорівського міфу».</i>	5
4	<i>Доповідь-презентація «Ідейно-сміслові домінанти кінематографічних інтерпретацій «Юлія Цезаря» В. Шекспіра» (за вибором аспіранта: Дж. Манкевича (1953), Г. Дорана (2012), С. Берджа (1970), Р. Лінклейтера (2008), Б. Сміта (2009), братів Тівіані (2012), Д. Перрі (1955)).</i>	5
5	<i>Аналітичне есе Політичне тіло як концептуальна метафора (байка Мененія, Дія 1, сцена 1) , анімалістична тропіка.</i>	5
6	<i>Аналітичне есе: Дездемона versus Отелло: чи можлива гармонія? Моделі міжгендерних стосунки (Отелло – Дездемона, Яго – Емілія, Кассіо – Б'янка).</i>	5
6	<i>Аргументативне есе: Текстові пасажі з еротичним кодуванням та проблема їх відтворення у міжмовному та міжсеміотичному перекладі.</i>	5
ПІДСУМКОВИЙ		
	Залік, у т. ч.	40
	<i>Індивідуальна конкурсна робота (дослідницький або креативний проєкт з шекспірівської проблематики)</i>	20
	<i>Захист конкурсної роботи</i>	20
Разом:		100

8. Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FХ	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. *Акройд П.* Шекспир. Биография. М.: КоЛибри, 2010.
2. *Аникст А.* Творчество Шекспира. М., 1963.
3. *Аникст А. А.* Шекспир: Ремесло драматурга. М., 1974.
4. *Блум Г.* Західний канон: книги на тлі епох. Київ: Факт, 2007.
5. *Гейнс Б.* «Бути чи не бути» Ернеста Любича: Гамлет, Гітлер і Голокост. Шекспірівський дискурс. Запоріжжя, 2010. Вип. 1. С. 248-261.
6. *Енглер Б.* Пасажі, якими ми живемо: Шекспір у європейській культурі. Шекспірівський дискурс. Запоріжжя, 2010. Вип. 1. С. 167-176.
7. *Лімборський І.* Шекспір сьогодні: проблеми рецепції і трансляторики спадщини англійського поета у глобальних проєкціях постсучасного світу. Шекспірівський дискурс. Запоріжжя, 2010. Вип. 1. С. 141-152.
8. *Пинский Л.* Шекспир. М., 1971.

9. *Пронкевич О.* Шекспір і популярна культура. Шекспірівський дискурс. Запоріжжя, 2010. Вип. 1. С. 262-271.
10. *Соколянський М.* Глобальна антологія шекспірівських сонетів. Шекспірівський дискурс. Запоріжжя, 2010. Вип. 1. С. 262-271.
11. *Торкут Н.* Анонім» Роланда Еммеріха в контексті антистретфордської полеміки. Держава та регіони. Серія : Гуманітарні науки. Запоріжжя : КПУ, 2013. № 1. С. 4–11.
12. *Торкут Н.* Антистретфордські гіпотези: pro et contra. Ренесансні студії. Вип. 10. Запоріжжя, 2005. С. 8-22.
13. *Торкут Н.* Антропокреативний потенціал вигнання: уроки Шекспіра. Ренесансні студії. Запоріжжя : КПУ, 2016. Вип. 25-26. С. 161-195.
14. *Торкут Н. В.* Шекспір: Історія та драматичні хроніки. Вільям Шекспір. Історичні хроніки: Пер з англ. (Б-ка світ. літ.). Харків: Фоліо, 2004. С. 3-34.
15. *Торкут Н.* Вільям Шекспір: факти, домисли, містифікації. РІЧ. Тексти і візії. URL: <https://chasopys-rich.com.ua/2016/09/25/%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%8F%D0%BC-%D1%88%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D1%96%D1%80-%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8-%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B8-%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%84%D1%96/>
16. *Торкут Н.* Гамлетизм: українська версія (пролегомени до дискусії). Ренесансні студії. Запоріжжя : КПУ, 2015. Вип. 23-24. С. 147-180.
17. *Торкут Н.* Гамлетівський концепт у світлі перекладознавчої компаративістики. Літературна компаративістика. Вип. II. Київ: ПЦ “Фоліант”, 2005. С. 273-285.
18. *Торкут Н.* Літературно-художній образ Вільяма Шекспіра як традиційна структура (до постановки проблеми). Дні науки-2008: зб. тез доповідей: у 3-х т. Запоріжжя: КПУ, 2008. Т. 3. С. 34-38.
19. *Торкут Н.* Перекладознавчі проєкції міждисциплінарного діалогу (на матеріалі української шекспіріани). Грані сучасного перекладознавства: колективна монографія [за ред. д. філол. н. О.Г. Фоменко]. Запоріжжя: КПУ, 2011. С. 78–112.
20. *Торкут Н.* Проблема типології шекспірівської трагедії. Дні науки. Зб. тез доповідей: В 4-х т. Запоріжжя: ГУ “ЗІДМУ”, 2006. Т. 4. С. 266-267.
21. *Торкут Н.* Трагічне крещендо Шекспірової музи. Вільям Шекспір. Трагедії: Пер з англ. (Б-ка світ. літ.). Харків: Фоліо, 2004. С. 3-38.
22. *Торкут Н.* Український шекспірівський проєкт: то бути чи не бути? Альманах «ЛітАкцент». К. : Темпора, 2008. С. 86–98.

23. *Торкут Н.* Український шекспірівський проект: то бути чи не бути? Альманах «ЛітАкцент». К. : Темпора, 2008. С. 86–98.
24. *Торкут Н.* Шекспір як культурна метафора в контексті пошуків європейської. Шекспірівський дискурс. Запоріжжя : КПУ, 2011. Вип. 1. С. 178–192.
25. *Торкут Н.* Шекспірівські театральні фестивалі в Європі: історія і сучасність. Просценіум. 2016. № 1-3 (44-46). С. 80-85.
26. *Торкут Н.* Шекспірознавчий дискурс ХХ століття: специфіка і тенденції. Ренесансні студії. Запоріжжя, 2003. Вип. 9. С. 65-74.
27. *Торкут Н.* Шекспірознавчий дискурс ХХ століття: специфіка і тенденції. Ренесансні студії. Запоріжжя, 2003. Вип. 9. С. 65-74.
28. *Торкут Н., Борискіна К.* Літературні римейки Шекспірового «Гамлета» в епоху постмодернізму: типологія і поетика. Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки. Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2009. №1-2. С. 31-40.
29. *Торкут Н., Борискіна К.* Специфіка та роль солілоквіїв у римській п'єсі «Юлій Цезар» В. Шекспіра. Держава та регіони. Серія : Гуманітарні науки. Запоріжжя : КПУ, 2016. № 3-4. С. 3-8.
30. *Торкут Н., Лазаренко Д.* «Гертруда і Клавдій» Дж. Апдайка як текстоцентрична літературна проекція «Гамлета» В. Шекспіра. Ренесансні студії. Вип. 14-15. Запоріжжя, 2010. С. 234-254
31. *Франсен П.* Шекспірові сонети: від ключа до культурного конструкту. Шекспірівський дискурс. Запоріжжя, 2010. Вип.1. С. 65-84.
32. *Холлiday Ф. Е.* Шекспир и его мир. М., 1986.
33. *Черняк Ю.І.* Інтердисциплінарні виміри проблеми типології дискурсів та літературознавча аналітика. Вісник Запорізького національного університету : Збірник наукових праць. Філологічні науки. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2010. С. 94–100.
34. *Черняк Ю.* Національні модифікації романтичного топосу геніальності Вільяма Шекспіра. Ренесансні студії. Запоріжжя : КПУ, 2012. Вип. 18-19. С. 195-213.
35. *Черняк Ю. І.* Аксиологічна семантика образу Гамлета в контексті смисложиттєвих пошуків особистості. Ренесансні студії. Запоріжжя : КПУ, 2010. Вип. 14–15. С. 3–27.
36. *Черняк Ю. І.* Шекспірівський Гамлет як антропологема рефлексивної налаштованості індивідуума (спроба філософського аналізу). Нова парадигма: [журнал наукових праць]. Вип. 80. К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. С. 31–44.
37. *Черняк Ю.І.* Основні стратегії популяризації творчості Шекспіра у молодіжному середовищі (аналіз зарубіжного досвіду). Іноземна філологія. Український науковий збірник. Львів : Львівський

- національний університет імені Івана Франка, 2007. Вип. 119 (2). С. 236-240.
38. *Черняк Ю.І.* Шекспірівський дискурс в Україні XIX ст.: специфіка і механізми структурування. Держава та регіони. Серія : Гуманітарні науки. № 3. Запоріжжя : КПУ, 2010. С. 42–46.
 39. *Шайтанов И.* Шекспир. М.: Молодая гвардия, 2013.
 40. “A sea-change into something rich and strange”: Shakespeare Studies in contemporary Ukraine/ Ed. by N. M. Torkut, Yu. I. Cherniak. Lviv-Torun: Liha-Pres, 2020.
 41. *Cherniak Y.* Ukraine. The Oxford Companion to Shakespeare / Ed. by Michael Dobson & Stanley Wells. Oxford: Oxford University Press, 2016. P. 540-541.
 42. *Chernyak Y.* Shakespeare as a Sovietism: the red lines on the map of the Ukrainian Shakespeareana. Romanian Shakespeare Journal. Bucarest, 2013. № 1 (1). P. 12–17.
 43. Shakespeare in the New Europe. / Ed. by M. Hattaway, B. Sokolova, D. Roper. L.: Bloomsbury, 2015.
 44. *Shurbanov A.* Shakespeare's Proleptic Refashioning of the Renaissance Sonnet Globe. Шекспірівський дискурс. Запоріжжя : КПУ, 2011. Вип. 2. С. 128-144.
 45. *Smith M.E.* Influence Around the Shakespeare's Globe. Шекспірівський дискурс. Запоріжжя : КПУ, 2011. Вип. 2. С. 164-202.
 46. The Norton Shakespeare / Ed. By S. Greenblatt. L., 2016.
 47. The Oxford Companion to Shakespeare / Ed. by Michael Dobson & Stanley Wells. – Oxford: Oxford University Press, 2016.
 48. *Torkut N.* «Hamlet is not a mirror, but a mine-detector»: Kozintsev's Film at the Crossroads of Polar Interpretations. Global Shakespeare. Romania : Bucharest, 2014. Vol. I. Issue 1. P. 88–112.
 49. *Torkut N.* Les Kurbas's Tradition in Ukrainian Shakespeare Productions. European Stages. Volume 7. No. 1 (Fall 2016, Special Issue: Shakespeare in Europe, 2016). URL: <http://europeanstages.org/2016/10/21/les-kurbass-tradition-in-ukrainian-shakespeare-productions/>
 50. *Torkut N.* SHAKESPEARE SCHOLARSHIP IN MODERN UKRAINE: ACTIVITY DIRECTIONS, CHALLENGES AND ACHIEVEMENTS. Держава та регіони. Серія : Гуманітарні науки. Запоріжжя : КПУ, 2015. № 1. С. 52-54.
 51. *Torkut N., Cherniak Y.* Ukrainian Hamlet and «hamletizing» Ukraine: «Will you play upon this pipe?». Ренесансні студії. Запоріжжя : КПУ, 2014. Вип. 22. С. 98-115.

Додаткова:

1. Актуальні проблеми вивчення англійської літератури доби Відродження : навчальний посібник для магістрантів денної та заочної форми навчання [за редакцією проф. Торкут Н.М.]. Запоріжжя, 2012.
2. *Аникст А.* Театр епохи Шекспира. М.: Искусство, 1965.
3. *Верцман И.Е.* “Гамлет” Шекспира. М., 1964.
4. *Висоцька Н.* Актуалізація гомоеротичного підтексту Шекспірівського сонетного циклу в сучасному театральній-драматургічному дискурсі. Шекспірівський дискурс. Запоріжжя : КПУ, 2011. Вип. 2. С. 163-182.
5. *Габлевич М.* До питання генези сонета 94. Шекспірівський дискурс. Запоріжжя : КПУ, 2010. Вип. 1. С. 3-19
6. *Горбунов А.Н.* К истории русского Гамлета. Шекспир У. Гамлет. Избранные переводы. М., 1985.
7. История всемирной литературы: В 9 т. Т. 3: Возрождение. М.: Наука, 1985.
8. *Марінеско В.* «Неймовірна історія успіху»:інший погляд на біографію В. Шекспіра (на матеріалі роману С. Грінблата «Вілл у світі: як Шекспір став Шекспіром»). Шекспірівський дискурс. Запоріжжя : КПУ, 2012. Вип. 3. С. 226-242
9. *Миц Н.В.* Старое и всегда современное: Парадоксы Шекспира. М., 1990.
10. *Торкут Н.М.* Англійське Відродження і духовна спадщина європейського Ренесансу: специфіка культурного діалогу. Мова і культура. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2003. Вип. 6. Т. 6. Ч. 2. С. 214-222.
11. *Торкут Н.М.* Між Сціллою ідолізації і Харібдою знетронення: літературні баталії навколо Шекспіра. Всеукраїнська конференція «Літературні баталії: поразки та перемоги» XVI Філологічні читання пам'яті Н.С. Шрейдер. Програма і матеріали конференції. Дніпро, 2018. С. 47-48.
12. *Торкут Н.М., Лілова О.Є., Тарасенко К.В.* Літературна галерея англійського Ренесансу (творчі біографії сучасників Шекспіра): монографія у 2 ч. та ін. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2011. Ч. 1. 208 с.
13. *Урнов М.В., Урнов Д.М.* Шекспир: Его герой и его время. М., 1964.
14. *Черняк Ю.І.* Перші українські переклади Шекспіра і дискурс влади: тематизація конфліктних зон. Всеукраїнська конференція «Літературні баталії: поразки та перемоги» XVI Філологічні читання пам'яті Н.С. Шрейдер. Програма і матеріали конференції. Дніпро, 2018. С. 50.
15. *Шалагинов Б.* Ренесанс как школа модернизма: поэтические тексты Вильяма Шекспира в музыке Игоря Стравинского. Шекспірівський дискурс. Запоріжжя : КПУ, 2012. Вип. 3. С. 42-255.
16. *Shakespeare in the New Europe.* / Ed. by M. Hattaway, B. Sokolova, D. Roper. L.: Bloomsbury, 2015.
17. *The Oxford Companion to Shakespeare* / Ed. by Michael Dobson & Stanley Wells. Oxford: Oxford University Press, 2016.
18. *The Norton Shakespeare* / Ed. By S. Greenblatt. L., 2016.

19. Shakespeare and Authority: Citations, Conceptions and Constructions / Ed. by K. Hulsey, A. Vine. L., 2018.

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека. URL: <http://www.elibrary.ru>
2. Проект «Гутенберг». URL: <http://www.gutenberg.net/>
3. Ресурси з літератури Середніх віків, Відродження, XVII та XVIII ст. URL: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-17E2E266F13D0/list-B407A47B26>
4. Biography. URL: <https://www.biography.com/writer/william-shakespeare>
5. HyperHamlet. The cultural history of Shakespeare's play in quotations. URL: <http://www.hyperhamlet.unibas.ch/>
6. Outline of William Shakespeare. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Outline_of_William_Shakespeare
7. The complete works of William Shakespeare. URL: <http://shakespeare.mit.edu/>